

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
ATLIEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMO NR. VIII-787 1, 2, 3, 3¹, 3², 4, 7, 11¹, 12¹, 18², 22, 30, 32, 33,
34, 34¹, 34⁴, 34⁵, 34⁶, 34⁷, 34⁸, 34¹⁵, 34¹⁸, 34²⁶, 34³¹ STRAIPSNIŲ, ŠEŠTOJO SKIRSNIO IR 5
PRIEDO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 32¹ STRAIPSNIU IR ANTRUOJU²
SKIRSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO (TOLIAU – PROJEKTAS)
(TAP NR. 20-1964) (TAIS NR. 20-15244(2))**

2020-12-01   Nr. NV-3254

Vilnius

1. Projekto rengėja – Aplinkos ministerija.

2. Projekto tikslas – įgyvendinti 2018 m. priimtas Europos Sąjungos (toliau – ES) žiedinės ekonomikos atliekų direktyvas (2020-05-30 direktyvą 2018/851, direktyvą 2018/850 ir direktyvą 2018/849) ir kitus 2018–2019 m. priimtus ES teisės aktus (2019-05-03 sprendimą 2019/1597), siekiant palengvinti perėjimą prie žiedinės ekonomikos, kurioje atliekos virstų ištekliais ir susidarančių atliekų kiekis būtų maksimaliai sumažintas.

3. Dabartinė situacija:

Atliekų tvarkymo įstatymas (toliau – Įstatymas) įgyvendina 2008/98/EB, 1999/31/EB, 2000/53/EB, 2006/66/EB ir 2012/19/ES direktyvas, kurios iš dalies pakeistos 2018 m. gegužės 30 d., todėl atitinkamai turi būti aptikslintos Įstatymo nuostatos:

- Įstatymo taikymo išimtys ir naudojamos sąvokos atitinka direktyvos 2008/98/EB reikalavimus, tačiau turi būti patikslintos pagal direktyvos (ES) 2018/851 ir sprendimo nuostatas;
- Įstatyme nenumatyta, kad įgyvendinant atliekų tvarkymo prioritetus, atskiro surinkimo priemonėmis surenkamos atliekos skirtos pakartotiniam naudojimui ar perdirbimui be pirminio apdorojimo negali būti naudojamos energijai gauti ar šalinamos sąvartyne;
- Įstatyme nustatyta prievolė savivaldybėms užtikrinti, kad atliekų turėtojai būtų aprūpinti antrinių žaliavų (popieriaus, metalo, plastiko ir stiklo) surinkimo priemonėmis, tačiau siekiant žiedinės ekonomikos tikslų, atskirai surenkamų antrinių žaliavų sąrašas turi būti išplėstas (tekstilei, pavojingos ir biologinėms atliekoms);
- Įstatyme nustatyta, kad atliekų apskaitos duomenys naudojami atliekų susidarymo ir tvarkymo analizei, visuomenės informavimui ir kitiems tikslams, tačiau nėra reglamentuota duomenų skaičiavimo metodika;
- Įstatyme neregamentuojama, kad pavojingųjų atliekų apdorojimo metu turi būti atskirtos pavojingos medžiagos ir kt., siekiant jas apdoroti aplinkai ir visuomenei apsaugai saugiu būdu;
- Įstatyme nurodyta, kad alyvos atliekas būtina rūšiuoti jų susidarymo vietoje ir tvarkyti pagal atliekų tvarkymą reglamentuojančios teisės aktus, bet nenurodoma kokiam tvarkymo būdui turi būti teikiama pirmenybė;
- Įstatyme nurodytos gamintojų ir importuotojų teisės ir pareigos, tačiau neapibrėžta aiškiai, kokiems atliekų srautams taikomas gamintojo atsakomybės principas;
- Įstatyme nustatyta, kad gamintojas ir importuotojas turi padengti atliekų surinkimo, vežimo ir apdorojimo išlaidas, visuomenės švietimo ir informavimo organizavimo ir vykdymo išlaidas, tačiau nenustatyta, kad turi prisidėti prie numatytų atliekų prevencijos ir (ar) tvarkymo kiekybinių ar kokybinių tikslų ir užduočių vykdymo;
- Įstatyme numatyta, kad gamintojai ir importuotojai, siekdami kolektyviai organizuoti gaminių atliekų tvarkymą, gali steigti organizaciją ir tapti organizacijos dalyviais ir pavesti organizuoti gaminių atliekų tvarkymą ir vykdyti numatytas gamintojams ir importuotojams nustatytas pareigas, tačiau nenumatyta, kad organizacija skirstydama išlaidas už pareigų vykdymą gamintojams ir importuotojams turi, jei įmanoma, įmokas diferencijuoti atsižvelgiant į patiekto

gaminio savybes (pvz., ilgaamžiškumą, galimybes perdirbti ir kt.) bei šviesti visuomenę apie atliekų prevencijos, pakartotinio naudojimo ir kt. galimybes;

- Įstatyme aiškiai neregamentuojama, kad planuojant atliekų tvarkymo įrenginių plėtrą turi būti vadovaujama nustatytais atliekų paruošimo pakartotinai naudoti, perdirbti, šalinti sąvartyne ilgalaikiais tikslais;
- Įstatyme neregamentuojama, kad rengiant nacionalinius atliekų prevencijos ir tvarkymo ilgalaikius strateginius dokumentus, turi būti pateikiami investicinių ir kitų finansinių priemonių vertinimo rezultatai, numatytos specialios priemonės ir kt.;
- Įstatyme nenumatytos nuostatos dėl ENTP tvarkymo užduočių;
- Įstatymo nuostatos riboja galimybes Atliekų tvarkymo programos lėšas naudoti atliekų prevencijos, žiedinės ekonomikos skatinimo, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės atliekų tvarkymo srityje priemonių finansavimui.

4. Projekto esmė:

Projekte įtvirtinamos direktyvas ir sprendimą įgyvendinančios ir kitos pagrindinės nuostatos:

- patikslinama Įstatymo taikymo išimtis (netaikomas medžiagoms, kurios skirtoms naudoti kaip pašarinės žaliavos);
- atsižvelgiant į direktyvų nuostatas, patikslinamos galiojančios sąvokos („atliekų tvarkymas“, „atliekų tvarkytojas“, „biologinės atliekos“, „komunalinės atliekos“, „prevencija“) ir papildoma naujomis sąvokomis („gamintojo atsakomybės principas“, „maisto atliekos“, „mišrios komunalinės atliekos“, „atskirai surinktos atliekos“ ir kt.);
- patikslinama, kad medžiaga ar daiktas, atitinkantis nustatytas sąlygas, turi būti laikomas šalutiniu produktu, taip pat nustatoma, kad jei ES lygmeniu nėra nustatytų medžiagų ar daiktų prikyrimo šalutiniams produktams kriterijų, jie gali būti priimti nacionaliniu lygiu;
- nustatomi reikalavimai atliekų nebelaikymo atliekomis kriterijams, įtvirtinama nuostata, kad nesant ES ir (ar) nacionalinių atliekų nebelaikymo atliekomis kriterijų, Aplinkos ministerijos įgaliota institucija gali priimti sprendimą dėl konkrečių atliekų nebelaikymo atliekomis atvejų;
- nurodoma, kad atliekos, nebelaikomos atliekomis, turi atitikti teisės aktų, taikomų cheminėms medžiagoms ir produktams, reikalavimus;
- nurodoma, kad gamintojai, importuotojai, atliekų turėtojai ir atliekų tvarkytojai, vykdydami veiklą, turi laikytis numatytų atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonių (tokios priemonės turi būti numatytos Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo plane (toliau – Planas));
- nustatoma tvarka, kada ir kokiomis sąlygomis gamintojas ir importuotojas turi teikti informaciją Europos cheminių medžiagų agentūrai apie tiekiamo gaminio cheminę tapatybę;
- nustatoma, kad atskirai surinktos atliekos, skirtos pakartotiniam naudojimui ar perdirbimui, be pradinio apdorojimo negali būti naudojamos energijai gauti ar šalinamos sąvartyne;
- nustatoma, kad turi būti diegiamos atskiros biologinių atliekų, statybinių atliekų, buityje susidarantių pavojingų atliekų ir tekstilės atliekų surinkimo priemonės;
- nurodoma, kad tvarkant pavojingas atliekas, turi būti atskiriamos pavojingosios medžiagos, junginiai ir komponentai;
- nustatoma, kad tvarkant alyvos atliekas, pirmenybė turi būti teikiama alyvos regeneravimui ar kitam lygiaverčiam perdirbimo būdai;
- apibrėžta, kokiems atliekų srautams taikomas gamintojo atsakomybės principas, nustatytos papildomos pareigos (gamintojai ir importuotojai turi prisidėti prie Plane numatytų tikslų siekimo, jei atliekomis virtę gaminiai ar pakuotės daro įtaką šių tikslų siekimui) ir nurodyta, organizacija, skirstydama išlaidas už pareigų vykdymą gamintojams ir importuotojams turi, jei įmanoma, įmokas diferencijuoti atsižvelgiant į pateikto gaminio savybes (pvz., ilgaamžiškumą, galimybes pakartotinai naudoti, perdirbti ir kt.). Aplinkos ministras nustato pagrindinius kriterijus, kuriais remiantis turėtų būti diferencijuojami organizacijų įkainių dydžiai;
- taikant išplėstinės gamintojo atsakomybės principą, patikslinama, kad gamintojas ir importuotojas turi šviesti visuomenę ir atliekų prevencijos, pakartotinio naudojimo ir paruošimo pakartotiniam naudojimui klausimais;
- numatyta, kad rengiant nacionalinius atliekų prevencijos ir tvarkymo ilgalaikius strateginius dokumentus, turi būti numatomos specialios priemonės, tikslai ir uždaviniai, skirti sąvartyne

- šalinamų atliekų kiekiui mažinti, maisto atliekų prevencijai, kovai su visų rūšių šiukšlinimu, ekonominės ir kitos priemonės, skatinančios laikytis atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų;
- nustatoma, kad Plane planuojant atliekų tvarkymo įrenginių plėtrą ir pajėgumus turi būti atsižvelgiama į nustatytus ilgalaikius atliekų tvarkymo tikslus;
  - numatyta, kad transporto priemonių gamintojai ir importuotojai, vykdydami pareigą organizuoti ENTP tvarkymą, sudarytų sutartis su tais atliekų tvarkytojais, kurie sutvarkys ENTP atsižvelgdami į Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytą ENTP ir jų dalių pakartotinio naudojimo, naudojimo ir perdirbimo užduotį;
  - tikslinama Atliekų tvarkymo programos paskirtis, numatant, kad programa skirta ne tik atliekų tvarkymui, bet ir prevencijai, išplečiamos finansavimo sritys: numatoma lėšas skirti atliekų prevencijos, perėjimo prie žiedinės ekonomikos, švietimo ir informavimo atliekų prevencijos ir žiedinės ekonomikos, moksliniams tiriamiesiems darbams, taikomiesiems moksliniams tyrimams žiedinės ekonomikos, atliekų prevencijos ir tvarkymo srityse, aplinkos taršos atliekomis tyrimams ir monitoringui, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įgyvendinimo priemonėms. Numatoma, kad programos lėšų naudojimo bendrąją tvarką tvirtins Aplinkos ministerija, konkrečių finansuojamų priemonių paraiškų teikimo ir vertinimo, atrankos ir sutarčių sudarymo, projektų įgyvendinimo, atsiskaitymo ir lėšų projektui išmokėjimo reikalavimus ir tvarką nustatys Aplinkos ministerijos įgaliota institucija, t. y. Aplinkos projektų valdymo agentūra;

5. Derinimas:

- Projektas patikslintas atsižvelgiant į Teisingumo, Energetikos, Vidaus reikalų ministerijos, Aplinkos apsaugos agentūros, Lietuvos regioninių atliekų tvarkymo centrų asociacijos, Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacijos, VŠĮ „Gamtos ateitis“, VŠĮ „Pakuočių tvarkymo organizacija“, VŠĮ „Žaliasis taškas“, UAB „Kauno švara“, VŠĮ „Padangų importuotojų organizacija“, VŠĮ „Lietuvos inovacijų centras“, Elektronikos platintojų asociacijos „EEPA“, Vyriausybės atstovų apskrityse pateiktas pastabas ir pasiūlymus;
- Be pastabų suderinta su Ekonomikos ir inovacijų, Sveikatos apsaugos, Švietimo, mokslo ir sporto, Susisiekimo, Žemės ūkio ministerijomis, Konkurencijos taryba, Muitinės departamentu, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba, Viešųjų pirkimų tarnyba, Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba;
- Iš esmės Projektui pritaria Krašto apsaugos ministerija (toliau – KAM), tačiau atkreipė dėmesį, kad lieka aktualūs KAM keliami klausimai dėl gamintojams ir importuotojams taikomų pareigų išimties taikymo, kai tai susiję su gynybos tikslais. Aplinkos ministerija sutinka dėl KAM išsakytų klausimų aktualumo ir numato juos įvertinti peržiūrint ir tobulinant galiojantį reglamentavimą;
- Kaip numatyta Vyriausybės darbo reglamente, Aplinkos ministerija 2020-11-06 organizavo pasitarimą ir su suinteresuotų institucijų atstovais aptarė jų pateiktas pastabas Projektui (susitikimo protokolas pridedamas). Pasitarime nutarta:
  1. Projekte palikti nuostatas, kuriomis perkeliamos direktyvų nuostatos;
  2. klausimai apie galiojančio atliekų tvarkymo organizavimo reglamentavimo tobulinimą (pvz., komunalinių atliekų sraute susidarančių pakuočių atliekų tvarkymo finansavimo užtikrinimo, atliekų priskyrimo komunalinėms atliekoms ir pan. klausimai) su suinteresuotomis institucijomis bus svarstomi atskirai, pateikus Projektą Seimui;
  3. Aplinkos ministerija įsipareigoja organizacijų įmokų už gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymo diferencijavimo nuostatas prireikus patikslinti, kai Europos Komisija parengs organizacijų įmokų „moduliovimo“ gaires.
- **Aplinkos ministerijos organizuotame pasitarime iš esmės teikiamam Projektui pritarta, nesuderinta viena Lietuvos regioninių atliekų tvarkymo centrų asociacijos teikta pastaba** dėl ambicingesnio nei direktyvoje 2018/850 numatyto komunalinio atliekų šalinimo tikslo (direktyvoje 2018/850 numatyta, kad iki 2035 metų sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekis būtų sumažintas ir sudarytų ne daugiau kaip 10 % visų susidarančių komunalinių atliekų (svorio), o Projektu siūloma nustatyti „ne daugiau kaip 5 proc.“).

Atkreiptinas dėmesys, kad 2021–2030 metų Nacionaliniame pažangos plane 2030 metams jau yra nustatytas 5 proc. sąvartyne šalinamų komunalinių atliekų tikslas;

- Suderinta su Ekonomikos ir inovacijų ministerija Administracinės naštos ūkio subjektams apskaičiavimo ataskaita;
- 2020 m. lapkričio 23 d. Vyriausybės strateginės analizės centras pateikė **išvadą**, kurioje nurodė, kad Aplinkos ministerijos atliktas **didesnio poveikio vertinimas ir jo rezultatai visiškai arba iš dalies atitinka daugumą kokybės kriterijų**, patvirtintų 2020 m. kovo 3 d. Tarpinstitucinio pasitarimo protokolu Nr. 3. Tačiau pažymėjo, kad pateikiant poveikio vertinimo rezultatus pritrūko kiekybinės analizės;
- Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė išvados dar nepateikė.

6. Atitikimas Vyriausybės programos nuostatom – Projektas tiesiogiai Vyriausybės programos nuostatų neįgyvendina.

7. Dalykinio vertinimo išvada – siūlytina Projektą aptarti tarpinstituciniame pasitarime ir svarstyti Vyriausybės posėdyje.

Projektas atrinktas kaip didesnio poveikio projektas (2020-09-01 tarpinstitucinio pasitarimo protokolas Nr. 35), todėl siūlytina tarpinstituciniame pasitarime Projekto didesnio poveikio vertinimo rezultatus pristatyti plačiau.

Siūloma Projektą Vyriausybėje svarstyti bei teikti Seimui svarstyti **kartu** su Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo Nr. IX-517 pakeitimo įstatymo projektu (TAIS Nr. 20-10286(4)), nes kartu šie projektai įgyvendina priimtas ES žiedinės ekonomikos atliekų direktyvas ir vadovaujantis 2018-06-29 Ministro Pirmininko pavedimu Nr. S-2222 (*dėl taikytinų priemonių, kurios užtikrintų teisės aktų, kuriais nacionalinė teisės sistema derinama su Europos Sąjungos teise, parengimą laiku*), taip pat siekiant teisėkūros ekonomiškumo.

Taip pat pažymime, kad 2020-08-19 Vyriausybės nutarime Nr. 905 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo IX (rudens) sesijos darbų programos“ šie projektai Seimui pasiūlyti svarstyti kartu kaip vienas įstatymų projektų paketas (LRV nutarimo priedo eil. Nr. 64).

Ekonomikos politikos grupės vyresnioji patarėja

Jurgita Gaižiūnienė

Jurgita Gaižiūnienė, tel. 8 706 63780, el. p. jurgita.gaiziuniene@lr.lt